

การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาเขตตรวจราชการจังหวัดเชียงราย
นครพนม และขอนแก่น*

The tourism policy implementation : A case study of government inspection in Chiang Rai
Nakhon Phanom and Khon Kaen province

จตุพล รักรบุญ¹

Jatupol Rakboon

6714830011@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของกรมส่งเสริมการท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติ วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินนโยบาย และเสนอแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงาน ซึ่งใช้วิธีวิจัยเอกสารและวิจัยสนามในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยใช้กรณีศึกษาเขตตรวจราชการจังหวัดเชียงราย นครพนม และขอนแก่น จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 คน ผลการวิจัยพบว่า นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวมีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ยังมีข้อจำกัด เนื่องจากเป้าหมายนโยบายมีลักษณะกว้างและไม่สะท้อนบริบทของพื้นที่อย่างชัดเจน ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปรับการดำเนินงานตามศักยภาพของตนเอง นอกจากนี้ พบว่าการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ยังขาดความชัดเจน ระบบตัวชี้วัดและการประเมินผลเน้นผลผลิตมากกว่าผลลัพธ์ในระยะยาว อีกทั้งยังประสบปัญหาความทับซ้อนของอำนาจหน้าที่ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และการมีส่วนร่วมของชุมชน ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ได้แก่ การปรับปรุงกลไกด้านกฎหมายและระเบียบเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการดำเนินงาน การส่งเสริมการบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนในระยะยาว

คำสำคัญ : นโยบายสาธารณะ ; การนำนโยบายไปปฏิบัติ ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Keywords : Public Policy ; Policy Implementation ; Local Administration Organization

* บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาเขตตรวจราชการจังหวัดเชียงราย นครพนม และขอนแก่น

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เนื่องจากสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศทั้งภาคการบริการ การคมนาคม การค้าปลีก และภาคชุมชนท้องถิ่น ในปี พ.ศ. 2562 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของการท่องเที่ยว (Tourism Total Gross Domestic Product: TTGDP) มีมูลค่าประมาณ 3 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.79 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญ of ภาคการท่องเที่ยวต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตามโครงสร้างการเติบโตของการท่องเที่ยวไทยในช่วงเวลาดังกล่าวมีลักษณะการพึ่งพานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในสัดส่วนที่สูง และมุ่งเน้นการเพิ่มจำนวนผู้เดินทางมากกว่าการเพิ่มคุณภาพและมูลค่าการใช้จ่าย ส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวมีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอก การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของโครงสร้างการท่องเที่ยวไทยอย่างชัดเจน โดยส่งผลกระทบต่อรายได้อุตสาหกรรมจากการท่องเที่ยว การจ้างงาน และความมั่นคงทางเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ส่งผลให้การท่องเที่ยวภายในประเทศโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย กลายเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการฟื้นตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในช่วงหลังวิกฤต (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2568)

ภายใต้บริบทดังกล่าว ภาครัฐได้กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยว การสร้างมูลค่าเพิ่ม การกระจายรายได้สู่ชุมชน และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งนี้รวมถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อเพิ่มทางเลือกและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังได้ให้ความสำคัญกับการใช้ทุนทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น หรือ Soft Power เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจฐานราก โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในระดับพื้นที่ และการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับแนวนโยบายของกระทรวงมหาดไทยที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับมอบหมายสำคัญในการเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ (กระทรวงมหาดไทย, 2567)

กรมการท่องเที่ยวและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดทำแผนปฏิบัติการและแนวทางการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพัฒนาและยกระดับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิม การค้นหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ การสร้างเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม การบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความพร้อมของทรัพยากร งบประมาณ และบุคลากร ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ประกอบการในพื้นที่

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติในระดับจังหวัด โดยเลือกศึกษาจังหวัดเชียงราย นครพนม และขอนแก่น ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพและความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวในแต่ละเขตตรวจราชการ เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาในการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินนโยบาย ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ รวมถึงแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผลการศึกษาที่ได้คาดว่าจะประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด สามารถใช้เป็นแนวทางให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจังหวัดอื่น ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความเข้มแข็ง กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศอย่างยั่งยืนในระยะยาว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ คู่มือการปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ
2. การวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ได้ที่ใช้คำถามแบบเดียวกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ข้าราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดคุณลักษณะสำคัญของประชากรที่ต้องศึกษา (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2568, หน้า 33 – 34) เพื่อเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเลือกเฉพาะข้าราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบ มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความเกี่ยวข้องกับ การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติกรณีศึกษาเขตตรวจราชการจังหวัดเชียงราย นครพนม และขอนแก่น จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้ตรวจราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นจำนวน 3 คน และข้าราชการรับผิดชอบโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยกรณีศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถาม และข้อกำหนดแน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ได้ที่ใช้คำถามเดียวกัน (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2568, หน้า 38) และทำการสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคล ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาได้กำหนดนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ โดยแจ้งให้ผู้สัมภาษณ์ทราบล่วงหน้า ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะใช้การจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยก่อนสัมภาษณ์จะขออนุญาต ผู้ถูกสัมภาษณ์ในการจดบันทึกและบันทึกเสียงก่อนทุกครั้ง

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติกรณีศึกษาเขตตรวจราชการ จังหวัดเชียงราย นครพนม และขอนแก่น

ผลวิจัยพบว่า การดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตตรวจราชการจังหวัดเชียงราย นครพนม และขอนแก่น มีลักษณะการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 ด้านวัตถุประสงค์และความสอดคล้องของนโยบาย

นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เชิงแนวคิดที่ชัดเจน โดยมุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การพึ่งพาตนเอง และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืนเป็นฐานสำคัญของการพัฒนา ทั้งนี้นโยบายดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักการพัฒนายั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะมิติการลดความเหลื่อมล้ำ

การสร้างงานในท้องถิ่น และการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างสมดุล อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในระดับจังหวัดและระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า การแปลงนโยบายจากระดับแนวคิดสู่การปฏิบัติยังมีช่องว่าง โดยเป้าหมายเชิงนโยบายในหลายพื้นที่มีลักษณะกว้างไม่ได้ระบุผลลัพธ์ที่สะท้อนความแตกต่างของบริบทชุมชนอย่างชัดเจน ส่งผลให้ท้องถิ่นบางแห่งต้องปรับนโยบายเองตามศักยภาพจริงซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดของการกำหนดนโยบายแบบส่วนกลางเป็นหลัก (Top-down) สอดคล้องกับแนวคิดของ Mazmanian and Sabatier (อ้างถึงใน สุภัทรา อำวนยสวัสดิ์, 2568, หน้า13) ได้มีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเห็นว่านโยบายจะประสบความสำเร็จหรือไม่ นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ที่แน่นอนชัดเจน และ จัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Berman (อ้างถึงใน เฉลิมพล ศรีหงษ์, 2568, หน้า12) ในเรื่อง “ความคลุมเครือในเจตนารมณ์ของนโยบาย” (ambiguity in intention) ซึ่งอธิบายว่า นโยบายที่มีเป้าหมายเชิงแนวคิดหลายมิติแต่ขาดการแปลงเป็นเป้าหมายเชิงปฏิบัติที่ชัดเจน มักนำไปสู่ความแตกต่างของการนำไปปฏิบัติในแต่ละพื้นที่ และอาจลดทอนประสิทธิผลของนโยบายในภาพรวม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กอบกุลยา งามเจริญมงคล และคณะ (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นที่ตำบลลำโพ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนลำโพสามารถเชื่อมโยงทรัพยากรการท่องเที่ยวกับชุมชน 5 ประเภท ได้แก่ ทูทางเศรษฐกิจ ทูทางสังคม ทูวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นการสะท้อนการพัฒนาในระดับท้องถิ่นตามแนวทางที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละชุมชน ซึ่งตรงกับข้อเสนอแนะในงานวิจัยที่ว่า การมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและสามารถปรับตัวได้ตามบริบทของพื้นที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบาย

1.2 ด้านการถ่ายทอดนโยบายและกลไกการบูรณาการ

กระบวนการถ่ายทอดนโยบายดำเนินการผ่านสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชิงนโยบายระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่นโดยใช้เครื่องมือหลัก ได้แก่ การประชุมชี้แจง การกำหนดตัวชี้วัดร่วม และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กลไกดังกล่าวช่วยให้ท้องถิ่นมีความเข้าใจในกรอบนโยบายและข้อจำกัดด้านระเบียบงบประมาณ อย่างไรก็ตามการบูรณาการเชิงแนวนอนระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ เช่น หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ภาคเอกชน และภาคประชาชนยังไม่ชัดเจนในหลายจังหวัด ส่งผลให้การดำเนินโครงการบางส่วนขาดความเชื่อมโยงต่อเนื่อง และไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงห่วงโซ่การท่องเที่ยว (Tourism Value Chain) ได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Mazmanian and Sabatier (อ้างถึงใน สุภัทรา อำวนยสวัสดิ์, 2568, หน้า13) ได้มีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ประกอบไปด้วยปัจจัยแบบ Top-down คือ เป็นการเน้นถึงการกำหนดนโยบายและควบคุมนโยบาย สอดคล้องกับแนวคิดของ สุภชัย ยาวะประภาส และปิยการ หวังมหารพ (อ้างถึงใน เฉลิมพล ศรีหงษ์, 2568, หน้า14) ยังได้กล่าวถึง "เครือข่ายการนำนโยบายไปปฏิบัติ" ซึ่งเป็นรูปแบบการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติที่มีการประสานงาน การแลกเปลี่ยนทรัพยากร ความร่วมมือ ระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันัญญา เจริญศิริวัฒน์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการนำนโยบายไทยนิยมยั่งยืนไปปฏิบัติในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนวัตวิถีบ้านโนนกกอก จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่าบ้านโนนกกอกได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญคือการประชาสัมพันธ์ความสวยงามของผ้าทอที่เป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาสำคัญของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักท่องเที่ยวและผู้ชื่นชอบในผ้าทอโบราณมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น ส่วนการสนับสนุนของภาครัฐต่อชุมชนโดยผ่านการขับเคลื่อนนโยบายไทยนิยมยั่งยืนได้ประสบความสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนรัตน์ รัตนพงศ์ระ, รณี นวสันธิ์ และสุชุม คงดิษฐ์ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเพื่อ

สร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่าร้อยละ 70.75 รับรู้ข้อมูลจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนจากเว็บไซต์/สื่ออินเทอร์เน็ต ร้อยละ 36.25 ตัดสินใจจากอิทธิพลของสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนจากเว็บไซต์/สื่ออินเทอร์เน็ต

1.3 ด้านตัวชี้วัดและระบบการประเมินผล

ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LPA) เป็นกลไกสำคัญที่ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ซึ่งช่วยสร้างความเป็นเอกภาพ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบในการดำเนินนโยบาย ตัวชี้วัดมีความครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการงบประมาณ การบูรณาการแผนพัฒนา และผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์เชิงลึกพบว่าตัวชี้วัดส่วนใหญ่ยังเน้นผลผลิตและกระบวนการมากกว่าการวัดผลลัพธ์และผลกระทบในระยะยาว โดยเฉพาะมิติคุณค่าทางวัฒนธรรม ความเข้มแข็งของชุมชน และความยั่งยืนของทรัพยากรซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงชุมชนและ Soft Power ทำให้การประเมินผลยังไม่สะท้อนความสำเร็จเชิงคุณภาพได้อย่างครบถ้วน สอดคล้องกับแนวคิดของ วรเดช จันทรศร (อ้างถึงใน วิธนา พิงวิวัฒน์นิกุล, 2568, หน้า 73) กล่าวถึงตัวแบบเหตุผล เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานให้ใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ของหน่วยงาน นั่นคือ มีการวางแผนและการควบคุมที่ดีโดยนัยดังกล่าว ตัวแบบนี้จึงมีสมมุติฐาน (assumption) ที่วัดระดับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัยเหล่านี้ คือ 1. ความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบาย 2. มีการกำหนดภารกิจและมอบหมายงานที่ชัดเจน 3. มีการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน 4. มีระบบการประเมินที่เหมาะสม 5. มีมาตรการจูงใจ (ให้ทุนให้โทษ) และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วศิณ หุ่นกลอย (2563) ได้ศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว “วิถีไทย” ไปปฏิบัติของจังหวัดราชบุรี เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว “วิถีไทย” ไปปฏิบัติของจังหวัดราชบุรี และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว “วิถีไทย” ไปปฏิบัติของจังหวัดราชบุรีในด้านต่าง ๆ กับประสิทธิผลการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว “วิถีไทย” ไปปฏิบัติของจังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว “วิถีไทย” ไปปฏิบัติของจังหวัดราชบุรี เมื่อพิจารณารายปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นปัจจัยด้านการจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยด้านนโยบายอยู่ในระดับมาก)

1.4 ด้านทรัพยากรและขีดความสามารถของท้องถิ่น

ข้อมูลสะท้อนตรงกันว่าทรัพยากรเป็นข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่สำคัญ โดยเฉพาะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก บุคลากรส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญด้านระเบียบและการบริหารงบประมาณแต่ขาดทักษะเฉพาะทางด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว การตลาดดิจิทัล การออกแบบประสบการณ์นักท่องเที่ยว และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เครื่องมือและระบบข้อมูลส่วนใหญ่ยังเน้นการรายงานผลตามเกณฑ์ราชการ มากกว่าการใช้ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ขณะที่งบประมาณมีข้อจำกัดทั้งในด้านจำนวนและความยืดหยุ่นจากระเบียบทำให้การลงทุนด้าน Soft Power การสร้างแบรนด์ และการตลาดเชิงสร้างสรรค์ทำได้จำกัด สอดคล้องกับแนวคิดของ Mazmanian and Sabatier (อ้างถึงใน ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์, 2568, หน้า 13) ได้มีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น โดยเห็นว่านโยบายจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ คือการดำเนินการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณธร เขียรถาวร และปภาดา สืบพลาย (2565) ได้ศึกษาการอนุรักษ์และการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนมรดกมรดกน้ำกรณศึกษา ชุมชนเรือนแพแม่น้ำสะแกกรัง อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวต้องการการสนับสนุนจากงานพัฒนาชุมชนในการออกแบบกิจกรรมหรือการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคน ต่างเน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การใช้เครื่องมือดิจิทัลที่ทันสมัย และการมีงบประมาณที่เพียงพอสำหรับการสร้าง Soft Power หรือการทำตลาดในระดับ

สากล ซึ่งเป็นปัจจัยที่ขาดไปในหลายพื้นที่ที่กล่าวถึง และยังคงคล้องกับงานวิจัยของ ไชยวัฒน์ พุทธฤกษ์ ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิณ และมยุรี วัดแก้ว (2567) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยการนำนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์ไปปฏิบัติในจังหวัดระนอง ผลการวิจัยพบว่า ต้องร่วมกันกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว พัฒนาพื้นที่ชุมชนจากทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อดึงเอกลักษณ์วิถีชีวิตชุมชนออกมานำเสนอ วางระบบโครงสร้างการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 1 กล่าวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยตรง งานด้านการท่องเที่ยวมักถูกมอบหมายให้กับนักวิเคราะห์นโยบายและแผนหรือนักประชาสัมพันธ์ ซึ่งแม้จะมีความรู้ด้านกระบวนการวางแผนและการสื่อสาร แต่ยังขาดทักษะเชิงเทคนิค เช่น การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การออกแบบประสบการณ์นักท่องเที่ยว และการตลาดการท่องเที่ยวเชิงดิจิทัล ในด้านเครื่องมือและเทคโนโลยี พบว่าระบบการจัดเก็บข้อมูลและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังเป็นลักษณะดั้งเดิม ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลซึ่งพึ่งพาการค้นหาข้อมูลและการจองผ่านช่องทางออนไลน์เป็นหลัก ขณะที่ด้านงบประมาณ แม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีงบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบอุดหนุนจากรัฐบาล แต่ข้อจำกัดด้านระเบียบการเบิกจ่ายที่เคร่งครัดส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ต้องการความยืดหยุ่นสูงเป็นไปได้อย่างจำกัด

1.5 การวิเคราะห์ด้านกระบวนการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของประชาชน

แม้นโยบายจะกำหนดให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาแต่ในทางปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชนยังไม่เป็นระบบและไม่สม่ำเสมอในทุกพื้นที่ การมีส่วนร่วมส่วนใหญ่อยู่ในระดับการเข้าร่วมกิจกรรม มากกว่าการร่วมกำหนดเป้าหมาย วางแผน และประเมินผล ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนไม่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของนโยบายอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามพื้นที่ที่มีการออกแบบกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่องพบว่าสามารถสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนกระจายรายได้ และรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้ดีกว่า สะท้อนถึงความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมเชิงลึก สอดคล้องกับแนวคิดของ ศุภชัย ยาวะประภาส และปิยกร หวังมหารพ (อ้างถึงใน เฉลิมพล ศรีหงษ์, 2568, หน้า 14) กล่าวถึง "เครือข่ายการนำนโยบายไปปฏิบัติ" ซึ่งเป็นรูปแบบของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติที่มุ่งเน้นกระบวนการประสานความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนทรัพยากร และการทำงานร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินนโยบายบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ วรพล แก้วเกิด (2565) ได้ศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในจังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า กรมการพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรีและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดราชบุรี โดยกรมการพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรีจะดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยที่กรมการพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรีจะเข้าไปเตรียมความพร้อมให้กับชุมชนผ่านการนำความรู้แนวทางต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มีเอกลักษณ์ และได้มาตรฐานมาแนะนำเสนอนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน และมีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดราชบุรีเป็นกระบอกเสียงในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 1 ให้ข้อมูลว่าบทบาทที่เหมาะสมของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวควรอยู่บนฐานแนวคิดการกระจายอำนาจ (Decentralization) โดยเน้นการทำหน้าที่เป็น "พี่เลี้ยง" และผู้สนับสนุนเชิงระบบ มากกว่าการเป็นผู้ดำเนินการโดยตรง ความสอดคล้องของข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่า การกำกับดูแลด้านระเบียบการเงินและงบประมาณเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยลดความกังวลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการใช้งบประมาณเพื่อการท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง

ตามกฎหมายอย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ยังสะท้อนความสอดคล้องในประเด็นข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของระบบราชการที่เน้นงานเอกสารและระเบียบ ซึ่งอาจไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนนโยบายท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์และการตลาดเชิงรุก และอาจเกิดความซ้ำซ้อนของบทบาทกับหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวโดยตรง เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หรือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

1.6 การวิเคราะห์ด้านความเหมาะสมของโครงสร้างองค์กร

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดมีบทบาทเหมาะสมในฐานะพี่เลี้ยงเชิงนโยบายและผู้กำกับดูแลมาตรฐานการดำเนินงาน โครงสร้างราชการช่วยสร้างความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใส และการควบคุมการใช้ทรัพยากรสาธารณะ อย่างไรก็ตาม ความเป็นระบบราชการทำให้การปรับตัวต่อแนวโน้มการท่องเที่ยวสมัยใหม่และการแข่งขันเชิงการตลาดมีข้อจำกัดด้านความคล่องตัว สอดคล้องกับแนวคิดของ วรเดช จันทรร (อ้างถึงใน เฉลิมพล ศรีหงษ์, 2568, หน้า 14) ได้จำแนกผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายการเมือง (ซึ่งครอบคลุมถึงรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี) ฝ่ายหน่วยงานต่าง ๆ ในระบบราชการ ฝ่ายข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และฝ่ายผู้ได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากนโยบาย ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของไชยวัฒน์ พุทธฤกษ์ ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิ และมยุรี วัตแก้ว (2567) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยการนำนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์ไปปฏิบัติในจังหวัดระนอง ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการนำนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์ไปปฏิบัติอันได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมกันกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว พัฒนาพื้นที่ชุมชนจากทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อดึงเอกลักษณ์วิถีชีวิตชุมชนออกมานำเสนอ วางระบบโครงสร้างการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของ

1.7 การวิเคราะห์ด้านปัจจัยแวดล้อมและการปรับตัวเชิงนโยบาย

ปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมส่งผลต่อการดำเนินนโยบายอย่างมีนัยสำคัญ เช่น การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารท้องถิ่น ภาวะเศรษฐกิจโลก การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และสังคมผู้สูงอายุ ทำให้นโยบายต้องปรับเปลี่ยนสู่การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ การท่องเที่ยวภายในประเทศ การเน้นสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และการใช้ Soft Power มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Mazmanian and Sabatier (อ้างถึงใน สุภัทรา อำนวยสวัสดิ์, 2568, หน้า 13) ได้มีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นประกอบไปด้วยปัจจัยแบบ Top-down คือ เป็นการเน้นถึงการกำหนดนโยบายและควบคุมนโยบาย ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ สุวิทย์ พิศแสงาม (2566) ได้ศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองรอง กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า สำหรับผลการศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีต่อจุดหมายปลายทาง พบว่า จากการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ตัวแปรที่สามารถนำไปใช้ในการพยากรณ์ความจงรักภักดีต่อจุดหมายปลายทาง ได้แก่ องค์ประกอบการท่องเที่ยว ด้านความตั้งใจดูใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความจริงแท้ และด้านการยอมรับของคนในพื้นที่

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ
กรณีศึกษาเขตตรวจราชการจังหวัดเชียงราย นครพนม และขอนแก่น

ผลวิจัยพบว่า การดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตตรวจราชการจังหวัดเชียงราย นครพนม และขอนแก่น พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนี้

2.1 ด้านกฎหมาย ระเบียบ และอำนาจหน้าที่

ปัญหาสำคัญที่พบร่วมกันทุกพื้นที่คือความทับซ้อนของอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในเขตป่า ป่าสงวน อุทยานแห่งชาติ หรือที่ราชพัสดุ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถเข้าไปพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างเต็มที่ กระบวนการขออนุญาตใช้พื้นที่ที่มีความซับซ้อนต้องผ่านหลายหน่วยงานและใช้ระยะเวลานาน ส่งผลให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวล่าช้าและไม่ทันต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ในปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Mazmanian and Sabatier (อ้างถึงใน ศุภัทธา อำนาจสวัสดิ์, 2568, หน้า 13) ได้มีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นประกอบไปด้วยปัจจัยแบบ Top-down คือ การกำหนดระเบียบข้อบังคับการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

2.2 ด้านงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐาน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะท้องถิ่นขนาดเล็กมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว เช่น ถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ระบบน้ำประปา ไฟฟ้า และการจัดการขยะได้อย่างเพียงพอ อีกทั้งการจัดสรรงบประมาณจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดความชัดเจนและเกิดความซ้ำซ้อนทำให้บางโครงการขาดความต่อเนื่องเมื่อสิ้นสุดงบประมาณรายปี นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ คมสัน ดาวทอง (2564) ได้ศึกษาการนำนโยบายชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไปปฏิบัติ กรณีศึกษา ตำบลคลองพระอุดม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังประสบปัญหาด้านความร่วมมือภายในชุมชน การสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่ทั่วถึง ส่งผลให้การกระจายรายได้และการดึงดูดนักท่องเที่ยวยังไม่เป็นไปตามศักยภาพที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังมีความต้องการกิจกรรมใหม่ ๆ และเส้นทางท่องเที่ยวที่เข้าถึงได้สะดวกมากขึ้น

2.3 ด้านบุคลากรและองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว

ท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการท่องเที่ยวสมัยใหม่ เช่น การตลาดท่องเที่ยวเชิงดิจิทัล การออกแบบประสบการณ์นักท่องเที่ยว และการสื่อสารภาษาต่างประเทศ บุคลากรที่มีอยู่มักเชี่ยวชาญด้านงานธุรการหรืองานช่างมากกว่า ส่งผลให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์ยังไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มหรือดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพล แก้วเกิด (2565) ได้ศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในจังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในจังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาด้านปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในจังหวัดราชบุรีคือการที่นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองนั้นเป็นนโยบายที่มีลักษณะมองในภาพรวมของประเทศ ปัญหาด้านการสื่อสารจากส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคไม่เพียงพอและปัญหาด้านทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ

2.4 ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน

เมื่อการท่องเที่ยวขยายตัวโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลหรือฤดูกาลท่องเที่ยวสูงสุด หลายพื้นที่ประสบปัญหาขยะ น้ำเสีย และมลพิษที่เกินขีดความสามารถของระบบเดิม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดระบบจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสภาพลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวและความยั่งยืนในระยะยาว นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กชธมน วงศ์คา (2562) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านห้วยขี้ ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า บ้านห้วยขี้ ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัด

มหาสารคาม ชุมชนมีความพร้อม ความต้องการ และมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยชุมชนและชุมชนเป็นเจ้าของจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือนโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม

2.5 ด้านความต่อเนื่องของนโยบายและการมีส่วนร่วมของชุมชน

การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารท้องถิ่นตามวาระทำให้นโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวขาดความต่อเนื่อง โครงการที่เคยลงทุนไปแล้วไม่ถูกต่อยอดอย่างเป็นระบบขณะเดียวกันชุมชนในหลายพื้นที่ก็ยังมีส่วนร่วมไม่มากนัก เนื่องจากมองว่าการท่องเที่ยวเป็นหน้าที่ของภาครัฐหรือเอกชน ส่งผลให้การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึงและเกิดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรร่วมกันในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กอบกุลยา งามเจริญมงคล และคณะ (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นที่ตำบลลำโพ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลลำโพเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาตัดสินใจแก้ปัญหาใช้ความรู้และความชำนาญร่วมกับวิทยากรในระดับที่เหมาะสมมีการติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง มีการพัฒนาที่เริ่มจากความต้องการของชุมชนแทนความต้องการของหน่วยงานภาครัฐรูปแบบของการมีส่วนร่วมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับชุมชน

วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติกรณีศึกษาเขตตรวจราชการจังหวัดเชียงราย นครพนม และขอนแก่น

ผลวิจัยพบว่า การดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตตรวจราชการจังหวัดเชียงราย นครพนม และขอนแก่น มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนี้

3.1 ด้านกฎหมาย ระเบียบ และการใช้พื้นที่

เน้นการลดอุปสรรคด้านกฎหมายด้วยการจัดทำ MOU และให้คำปรึกษาด้านระเบียบ เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง เสนอแนะให้ต่อยอดโดยส่งเสริมบทบาทท้องถิ่นให้เป็นผู้บริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเองอย่างเต็มที่การมีกรอบกฎหมายที่ชัดเจนจะช่วยให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรดำเนินไปพร้อมกันลดความกังวลในการใช้งบประมาณและเพิ่มความคล่องตัวในการพัฒนานำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและโปร่งใส

3.2 ด้านการบูรณาการและความซ้ำซ้อนของการดำเนินงาน

เน้นการรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงพื้นที่ก่อนและจึงมุ่งให้เกิดการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวและคลัสเตอร์ที่มีอัตลักษณ์ร่วมการบูรณาการจะช่วยลดความซ้ำซ้อนของกิจกรรมและงบประมาณเพิ่มประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์และการใช้ทรัพยากรร่วมกันทำให้การท่องเที่ยวเกิดความต่อเนื่องและมีพลังในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กอบกุลยา งามเจริญมงคล และคณะ (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นที่ตำบลลำโพ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า การพัฒนาที่เริ่มจากความต้องการของชุมชนแทนความต้องการของหน่วยงานภาครัฐรูปแบบของการมีส่วนร่วมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับชุมชน และงานวิจัยของ นน့်ณพพร กิตติศรีปัญญา, อรพร พุทธพงษ์ และภุรี กาญจนภาค (2566) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวยั่งยืนหลังการเปิดประเทศไทยปี 2565 ของตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาหลังการเปิดประเทศไทยปี พ.ศ. 2565 ควรมีความร่วมมือกันระหว่างชุมชน เอกชน และภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้เสีย

3.3 ด้านงบประมาณและความเหลื่อมล้ำของท้องถิ่น

ต้องใช้โครงการร่วมและงบประมาณเฉพาะกิจเพื่อลดภาระของท้องถิ่นขนาดเล็ก จากนั้นจึงเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้รายได้กระจายสู่ฐานรากการรวมทรัพยากรและงบประมาณจะช่วยให้ท้องถิ่นเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นลดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในระยะยาว นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมสัน ดาวทอง (2564) ได้ศึกษาการนำนโยบายชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไปปฏิบัติ กรณีศึกษา ตำบลคลองพระอุดม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี พบว่า ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ได้แก่ ทางราชการควรมีงบประมาณในการต่อยอดการดำเนินโครงการฯ เพิ่มเติม เพื่อการปรับปรุงโครงสร้างร้านค้า ตลาดชุมชนให้มีความมั่นคงแข็งแรง การประชาสัมพันธ์หมู่บ้านให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น การสนับสนุนให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ ไปศึกษาดูงานชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

3.4 ด้านศักยภาพบุคลากรและองค์ความรู้

ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นผ่านการอบรมและการเป็นพี่เลี้ยงด้านการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเองอย่างมืออาชีพการยกระดับบุคลากรช่วยเพิ่มคุณภาพการบริการและการตลาดส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและข้อมูลในการวางแผนนโยบายทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวมีความแม่นยำและยั่งยืน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพล แก้วเกิด (2565) ได้ศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในจังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในจังหวัดราชบุรี พบว่า ผลการศึกษาในประเด็นข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองในอนาคต พบว่าควรจัดให้มียุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเมืองรองแยกจังหวัดให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ควรกำหนดบทบาทของหน่วยงานให้ชัดเจนและควรมีการอบรมความรู้เกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองเพิ่มมากขึ้น และงานวิจัยของ พันัญญา เจริญศิริวรรณ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการนำนโยบายไทยนิยมยั่งยืนไปปฏิบัติในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรม วิถีบ้านโนนกกก จังหวัดอุดรธานี พบว่า ข้อเสนอแนะสำคัญจากผลการศึกษา คือ ภาครัฐควรเน้นการสร้างเครือข่ายจากทุกภาคส่วนให้ร่วมสนับสนุนชุมชน ให้ความรู้ และตระหนักถึงความสำคัญในภูมิปัญญาท้องถิ่นตน และให้เน้นอนุรักษ์พัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

3.5 ด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สร้างต้นแบบการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ และผลักดันแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวและการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากรร่วมกันของชุมชนช่วยให้การอนุรักษ์ทรัพยากรเกิดขึ้นจริงลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวเกินขีดความสามารถและรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยวัฒน์ พุทธฤกษ์ ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิ และมยุรี วัดแก้ว (2567) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยการนำนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์ไปปฏิบัติในจังหวัดระนอง พบว่า แนวทางการนำนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์ไปปฏิบัติอันได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมกันกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว พัฒนาพื้นที่ชุมชนจากทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อดึงเอกลักษณ์วิถีชีวิตชุมชนออกมานำเสนอ วางระบบโครงสร้างการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

3.6 ด้านการประชาสัมพันธ์และการใช้เทคโนโลยี

ออกแบบการพัฒนาแพลตฟอร์มข้อมูลและระบบจัดการนักท่องเที่ยวด้วยเทคโนโลยีโดยการสนับสนุนการสร้าง Platform กลางของจังหวัดเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลท่องเที่ยวช่วยกระจายตัวนักท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวหลักสู่แหล่งท่องเที่ยวรอง เพิ่มความสะดวกและประสบการณ์ที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยวและเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการของท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณธร เรียรถาวร และปภาดา สืบพลาย (2565) ได้ศึกษาการอนุรักษ์

และการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนมรดกกรมน้ำกรณศึกษา ชุมชนเรือนแพแม่น้ำสะแกกรัง อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า นโยบายหรือแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนควรมีการสร้างเรื่องราวของชุมชนก่อนสร้างเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อออนไลน์ และการทำโมเดลการท่องเที่ยวให้เห็นภาพเบื้องต้นรวมทั้งการรวบรวมผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติกรณีศึกษาเขตตรวจราชการจังหวัดเชียงราย นครพนม และขอนแก่น ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย ดังนี้

1. ด้านการกำหนดและออกแบบนโยบายเชิงพื้นที่

จากผลการวิจัยพบว่านโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่กำหนดจากส่วนกลางยังมีลักษณะกว้างและไม่สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่อย่างแท้จริง ดังนั้น หน่วยงานกำหนดนโยบายควรปรับแนวทางการออกแบบนโยบายจากรูปแบบส่วนกลางเป็นหลัก (Top-down) ไปสู่การกำหนดนโยบายเชิงพื้นที่ (Area-based Policy) โดยเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการร่วมกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถตอบสนองต่อศักยภาพ ข้อจำกัด และอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมตามบริบท

2. ด้านการบูรณาการการดำเนินงานและการบริหารจัดการเชิงเครือข่าย

ควรพัฒนากลไกการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัดอย่างเป็นระบบ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงพื้นที่ การสร้างเส้นทางท่องเที่ยว และคลัสเตอร์การท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์ร่วม เพื่อแก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อนของโครงการ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร และเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มตลอดห่วงโซ่การท่องเที่ยว

3. ด้านระบบตัวชี้วัดและการประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าระบบตัวชี้วัดในปัจจุบันยังมุ่งเน้นผลผลิตและกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์และผลกระทบในระยะยาว ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงระบบการประเมินผลให้ครอบคลุมมิติคุณภาพมากขึ้น โดยเฉพาะด้านความเข้มแข็งของชุมชน คุณค่าทางวัฒนธรรม ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ และการสร้าง Soft Power เพื่อให้การประเมินผลสะท้อนความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชุมชนและการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างรอบด้าน

4. ด้านศักยภาพบุคลากรและการจัดการองค์ความรู้ของท้องถิ่น

ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการเสริมสร้างทักษะเฉพาะทางด้านการท่องเที่ยวสมัยใหม่ อาทิ การตลาดดิจิทัล การออกแบบประสบการณ์นักท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงกลยุทธ์ ควบคู่กับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นระบบในทุกขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การดำเนินงาน ไปจนถึงการประเมินผล เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและลดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร พร้อมทั้งพัฒนากลไกการจัดการสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ และการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับการขยายตัวของท่องเที่ยวและรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มการศึกษาในเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกทางสถิติของนักท่องเที่ยวเปรียบเทียบ เพื่อความครบถ้วนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาตลาดท่องเที่ยวออนไลน์เชิงวิถีชุมชน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตลาดท่องเที่ยว และแผนที่ท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, กรมการท่องเที่ยว. (2568). *แผนปฏิบัติการราชการดิจิทัลระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกรมการท่องเที่ยว (ฉบับปรับปรุง 2568)*. จาก <https://www.dot.go.th/ebooks/ebooks-view/743>
- กระทรวงมหาดไทย, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2568). *การขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของกระทรวงมหาดไทย ด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยนำอัตลักษณ์ท้องถิ่น (Soft Power) มาเป็นกลไกในการสร้างรายได้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก*. ค้นหามาเมื่อ 3 สิงหาคม 2568, จาก <https://saraburilocal.go.th/public/list/data/detail/id/8728/menu/1869/page/1>
- กชชมน วงศ์คา. (2562). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม*. โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กอบกุลยา งามเจริญมงคล และคณะ. (2566). *การพัฒนาชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นที่ตำบลลำโพ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี*. งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และมหาวิทยาลัยเกริก, มหาวิทยาลัยเกริก.
- คมสัน ดาวทอง. (2564). *การนำนโยบายชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไปปฏิบัติ กรณีศึกษา ตำบลคลองพระอุดม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี*. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมพล ศรีหงษ์. (2568). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลนโยบาย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- ไชยวัฒน์ พุทธฤกษ์ ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิ และมยุรี วัดแก้ว. (2567). *วิเคราะห์ปัจจัยการนำนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์ไปปฏิบัติในจังหวัดระนอง*. สำนักงานบริหารการวิจัย นวัตกรรมและการสร้างสรรค์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ญาณธร เขียรถาวร และปภาดา สืบพลาย. (2565). *การอนุรักษ์และการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนเรือนแพแม่น้ำสะแกกรัง อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี*. งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ, รณี นวสินธุ์ และสุภูมิ คงดิษฐ์. (2564). *แนวทางการพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. กองทุนส่งเสริมงานวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- นนท์เทพ กิติศรีปัญญา, อรพร พุทธิพงษ์ และภุรี กาญจนากาศ. (2566). *แนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนหลังการเปิดประเทศไทยปี 2565 ของตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

- บุญเกียรติ การะเวกพันธ์. (2568). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- พัญญา เจริญศิริกรณ์. (2563). *การนำนโยบายไทยนิยมยั่งยืนไปปฏิบัติในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตบ้านโนนกอก จังหวัดอุดรธานี*. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วรพล แก้วเกิด. (2565). *การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในจังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วศิณ หุ่นกลอย. (2563). *การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว“วิถีไทย”ไปปฏิบัติของจังหวัดราชบุรี*. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2568). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิเคราะห์แบบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- วีณา พิงวิวัฒน์นิกุล. (2568). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- ศุภัทรา อำนวยสวัสดิ์. (2568). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลนโยบาย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- สุภัทรชัย สีสะโบ. (2565). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา นโยบายสาธารณะ (Public Policy)*. พระนครศรีอยุธยา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2565). *การวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 26). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ พิศแลงาม. (2566). *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองรอง กรณีศึกษา:จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคน

- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1. (2568). ผู้ตรวจราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. *สัมภาษณ์*. ธันวาคม, 8.
- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2. (2568). ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย. *สัมภาษณ์*. ธันวาคม, 10.
- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3. (2568). ข้าราชการผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย. *สัมภาษณ์*. ธันวาคม, 10.
- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4. (2568). ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดนครพนม. *สัมภาษณ์*. ธันวาคม, 15.
- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 5. (2568). ข้าราชการผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม. *สัมภาษณ์*. ธันวาคม, 15.
- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4. (2568). ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น. *สัมภาษณ์*. ธันวาคม, 22.
- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 5. (2568). ข้าราชการผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น. *สัมภาษณ์*. ธันวาคม, 22.